

Дошкільне виховання

січень

1

1963

БЕСІДИ ТА КОНСУЛЬТАЦІЇ

Конструювання з паперу

Є. КОНТРЕБІНСЬКА,

дитячий садок № 69 м. Києва

За новою програмою виховання в дитячому садку заняття з конструювання різних саморобок із паперу проводяться в старшій і підготовчій до школи групах.

Виховне значення навчання дітей конструювання з паперу полягає в тому, що діти вчатьс я цілеспрямовано думати і діяти, набувають певних навичок і вмінь, у них уточнюються просторові уявлення про оточуючі предмети, вони навчаються підбирати для саморобок потрібний папір. В процесі виготовлення і оформлення різноманітних іграшок-саморобок, прикрас на ялинку, дидактичних посібників і сувенірів у дітей розвиваються творчі здібності і художній смак. Виготовлені саморобки діти використовують у повсякденному житті.

І в старшій і в підготовчій до школи групах програма передбачає два види конструювання з паперу: конструювання саморобок згинанням паперу в різних напрямках без склеювання і самостійне виготовлення викрійок та виготовлення іграшок з допомогою склеювання.

Навчання дітей конструювання з паперу вимагає від вихователя ретельної підготовки і вміння проводити заняття в певній послідовності, з поступовим ускладненням програмного змісту. Кожне заняття повинно ґрунтуватися на вміннях і навичках, набутих на попередніх заняттях.

Так, в старшій групі в першому кварталі діти вчатьс я складати аркуш паперу край до краю на дві і чотири частини, добре загладжувати лінії згину. У другому кварталі вчатьс я згинати квадратний аркуш паперу на чотири частини з кута в кут. У третьому кварталі — згинають папір прямокутної форми край до краю і кут до кута, а також кути — до ліній згину. В цьому ж кварталі діти ознайомлюються з прийомами виготовлення простих викрійок згинанням квадрата на 16 частин.

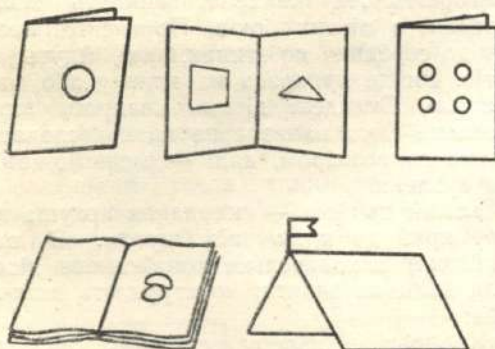
Саморобки з паперу в старшій групі за своєю конструкцією примітивні, але вони викликають у дітей радість, а головне — вчать їх самостійно створювати різноманітні вироби з аркуша паперу.

Працюючи багато років над питаннями конструювання саморобок з паперу, педагоги нашого дитячого садка розробили на основі досвіду певну послідовність в заняттях з конструювання, а також коротенькі словесні інструкції, якими вихователька супроводжує показ послідовних прийомів конструювання, що особливо важливо для успішного і свідомого засвоєння дітьми показаних прийомів і становить певні труднощі для вихователів.

Перший технічний прийом, з яким вихователька ознайомлює дітей на занятті, є складання аркуша паперу на дві частини край до краю.

Вихователька пропонує дітям зробити книжку, показує і розповідає, як треба її робити: «Покладіть аркуш короткою стороною до себе, складіть його на столі від себе край до краю, акуратно складіть один край з другим. Лінію згину гарненько заглаďte пальцем». Як треба скласти папір, вихователька показує на високому столі, щоб всім дітям було добре видно. На наступних заняттях і в години ігор вона закріплює цей прийом, пропонуючи дітям зробити з паперу, складеного вдвоє, книжечку для ляльок, дах для будівлі, курінь і т. д. Все це діти використовують в іграх.

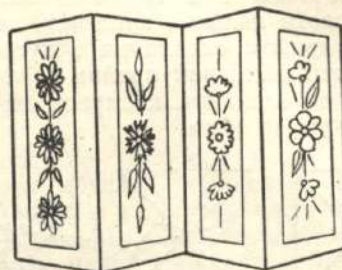
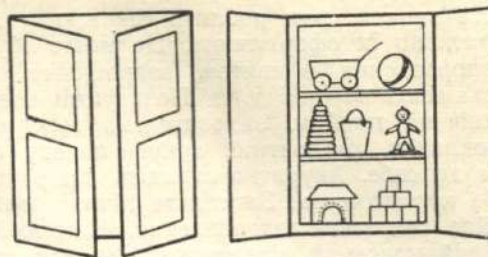

Початкові прийоми конструювання повинні бути добре засвоєні дітьми, тому що якість всіх саморобок, що їх діти виготовлятимуть в майбутньому, залежатиме від старанного і акуратного складання паперу.

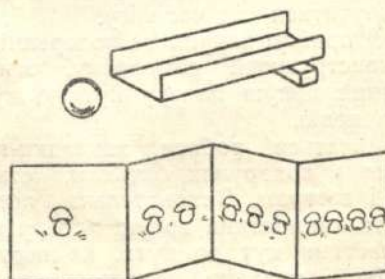
Вихователька на кожному занятті говорить дітям, що іграшка-саморобка вийде гарною тільки тоді, коли вони рівненько і акуратно складуть папір і старанно загладять пальцем лінію згину.

Складання паперу на перших заняттях займає мало часу, тому треба поєднувати заняття з конструювання з аплікацією або малюванням. Наприклад, діти склали папір вдвоє, край до краю, потім кожен з них з правого внутрішнього боку намалював картинку. Після заняття вихователька зшила всі ці складені дітьми вдвоє аркуші — і вийшов альбом з малюнками для лялькового куточка. Поєднання на одному занятті різних видів роботи більше зацікавлює дітей, і технічні прийоми краще засвоюються.

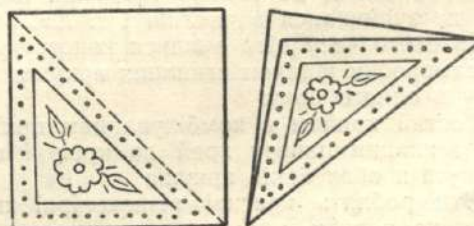
Другий технічний прийом — це згинання аркуша паперу квадратної або прямокутної форми на чотири частини, край до краю.

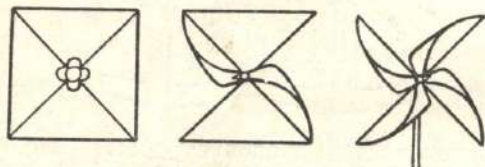
Вихователька пропонує дітям зробити для лялькового куточка шафу і ширмочку: «Складіть аркуш паперу пополам, край до краю, як книжечку, загладьте лінію згину, розгорніть аркуш і по лінії згину ще раз складіть його пополам з кожного боку. Вийде шафа». Вихователька показує дітям, де утворюється лінія згину. Зігнувши папір для шафи, діти повторюють згинання на чотири частини край до краю на другому аркуші паперу. Коли у кожного готова друга шафа, вихователька говорить: «Якщо середню лінію згину перегнути в інший бік (сховати всередину), то вийде ширмочка. Щоб вона добре стояла, треба гарно загладити пальцем лінії згину. У шафах треба зробити полиці, розмальовувати їх будемо наступного разу. А зараз розмальовуємо наші ширмочки». На наступних заняттях і під час ігор діти закріплюють прийоми складання паперу на чотири частини край до краю, виготовляючи шафи з іграшками, посудом, одягом (в шафах малюють відповідні до змісту малюнки), жолоби, книжки-ширмочки, гру-забаву і т. ін.

Третій технічний прийом — згинання аркуша паперу квадратної форми по діагоналі на дві частини кут до кута.

На занятті діти роблять секретки і декоративно їх оформляють. Це може бути поздоровлення із святом, запрошення на батьківські збори і т. д. Показуючи новий технічний прийом, вихователька говорить: «Покладіть квадратний аркуш паперу кут до себе. Акуратно складіть папір від себе кут до кута. Загладьте лінію згину. Вийде секретка-поздоровлення. Намалюйте на ній красивий візерунок». Під час ігор діти з м'якого і з гофрованого паперу роблять своїм лялькам хустинки, закріплюючи цей прийом складання з кута в кут. Четвертий технічний прийом у конструюванні — це згинання квадрата на чотири частини кут до кута.

Показуючи послідовні прийоми конструювання іграшки-вертушки, вихователька говорить: «Покладіть квадратний аркуш паперу кут до себе, складіть від себе кут до кута, як хусточку, загладьте лінію згину. Розгорніть квадрат, покладіть його іншим кут до себе і знову складіть кут до кута і гарненько загладьте. Намалюйте в середині квадрата велику квітку, а по кутах — яскраві пелюстки, розріжте квадрат по всіх чотирьох лініях згину від кута до квітки в центрі. Зберіть до середини чотири куточки через один, накладаючи один кут на інший, вийде вертушка. На прогулянці ми прикріпимо вертушки до паличок і вони будуть крутитися». Під час прогулянки вихователька надіває вертушку кожної дитини на цвях з картонним кружечком (картонний кружечок розміщений між головкою цвяха і вертушкою), потім продіає цвях через кусочок пробки і прибиває його до дерев'яної палички. Вихователька пояснює, що коли вертушка вільно прикріплена до палички, то вона буде добре крутитися під час бігу.

П'ятий прийом закріплює попередні, коли діти, конструюючи саморобку, згинають квадратний аркуш паперу кут до кута і край до краю.

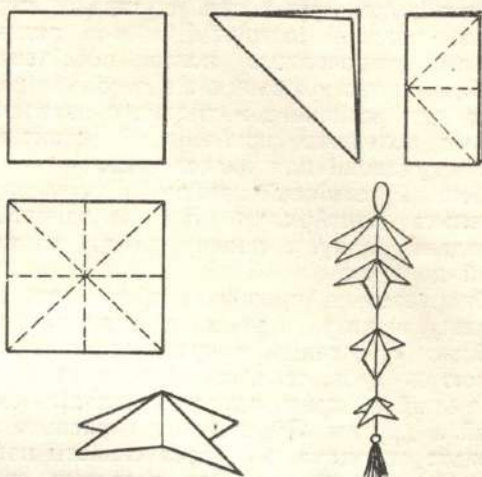
Діти вчаться робити закладки-кутики для книг в подарунок батькам, старшим братам і сестрам. Вихователька пояснює: «Складіть квадратний аркуш паперу на чотири частини кут до кута, як вертушку. Розгорніть і складіть пополам край до краю. Складений папір зігніть по лінії згину. Сторони зійдуться. Скріпіть їх зверху картинкою. Вийде закладка-кутик, яку надівають на сторінку в книзі, щоб замітити місце, де задано завдання додому, де зупинилися в читанні і т. д.»

До цього часу діти вчилися конструювати саморобки шляхом згинання аркуша паперу з одного боку.

Шостий прийом є комбінуванням прийомів згинання паперу край до краю і кут до кута з обох боків аркуша.

Діти роблять красиві різноколірні підвіски на ялинку, а ранньою весною — на

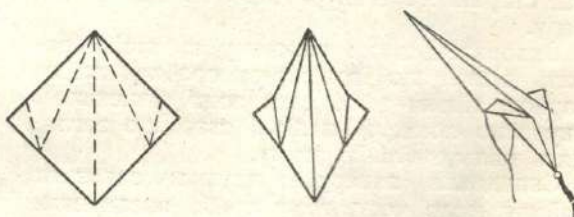
майданчик. Вихователька говорить: «У кожного із вас по чотири квадратні аркуші паперу різного розміру і кольору. Складіть

кожний квадрат два рази край до краю. Розгорніть. У вас вийде чотири маленькі квадратики. Розгорніть кожний квадрат, переверніть на інший бік і складіть на чотири частини кут до кута, як вертушку. Розгорніть. На квадраті вийдуть згини, зроблені з різних боків. Притисніть квадрат до середини по згинах, які йдуть до кутів. Вийде прикраса на ялинку або майданчик». Складені дітьми квадрати вихователька сама нанизує на нитку (спочатку більші за розміром, далі — менші), зав'язує вузлики.

Сьомий прийом — складання аркуша паперу край до краю під кут. З цим прийомом вихователька ознайомлює дітей, коли вони на занятті конструюють змія-літуна:

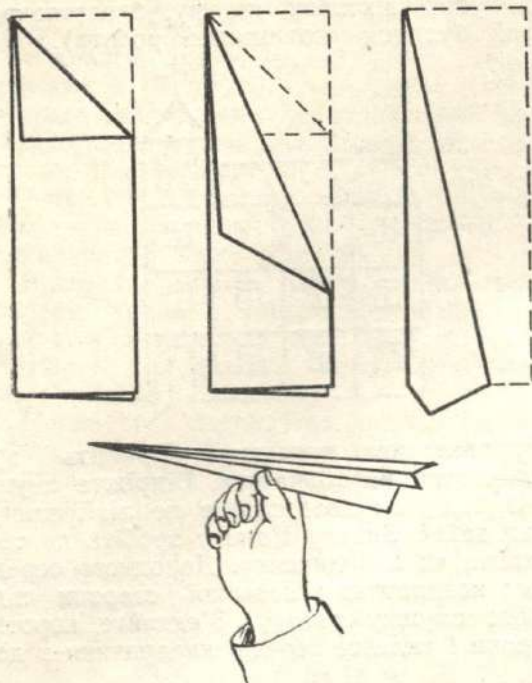
«Квадрат із паперу складіть пополам кут до кута. Прикладіть сторони квадрата до лінії згину з одного і другого боку. Вільні куточки в трикутниках відігніть трохи назад. Змій-літун готовий. Розмалуйте його».

Хвіст і нитки до змія-літуна вихователька прив'язує на прогулянці.

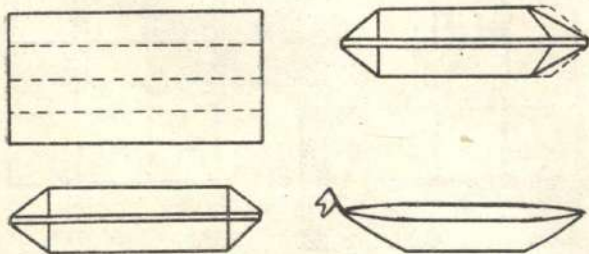
Восьмий прийом — повторне згинання паперу під кут у прямокутнику — діти засвоюють на занятті, коли конструюють стрілу. «Покладіть прямокутний аркуш паперу довгою стороною до себе, складіть його від себе край до краю. До лінії згину прикладіть сторони так, як в змії-літуні. Зігніть папір до лінії згину ще по два рази з кожного боку. Вийде стріла».

Більшість дітей п'яти років ще до заняття вміють конструювати стріли, наслідуючи приклад старших. Але стріли ці роблять

неакуратно, із різних клаптиків паперу і не тими прийомами, тому вихователька повинна показати і добре пояснити дітям конструювання стріли. Важливо навчити дітей цікаво гратися стрілами. Їх можна кидати на віддал, кидати через підвішений обруч, вправляючись в метанні і т. д. В іграх з стрілами дітям цікаво буде позмагатися. Запускаючи змія-літуна і стріли, вони спостерігають за силою і напрямком вітру.

Наступним ускладненням на заняттях з конструювання є дев'ятий прийом — комбінування прийомів згинання прямокутника край до краю і під кутом.

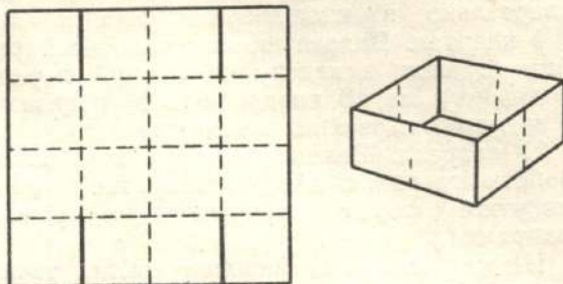

Діти конструюють човник-плоскодонку. Вихователька пояснює: «Покладіть прямокутний аркуш паперу довгою стороною до себе, складіть його на чотири частини, як шафу. Поверніть складений папір короткою стороною до себе і складіть кути по два рази до лінії згину, як в стрілі. Так само зробіть і з другого боку. Добре загладьте лінії згину. Переверніть складений аркуш і, тримаючи його в руках, закладіть по два пальці всередину складеного паперу, зверху притисніть великими пальцями кути і виверніть його на інший бік. Вийде човник-плоскодонка». Вивертати човник навиворіт спочатку допомагає вихователька.

Навчившись добре згинати папір, діти старшої групи ознайомлюються з іншими видами конструювання, а саме, з самостійним виготовленням викройки і конструю-

ванням іграшки з допомогою склеювання.

Діти ознайомлюються з найпростішими саморобками, які виготовляють згинанням квадратного аркуша паперу на 16 частин і надрізуванням його з протилежних боків.

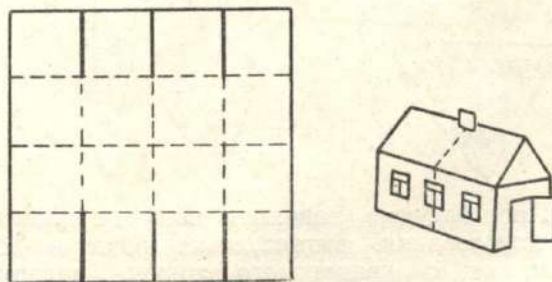

Найпростіша саморобка — коробочка. Вихователька пояснює: «Складіть квадратний аркуш паперу на чотири частини край до краю, як шафу. Загладьте лінію згину. Розгорніть папір, покладіть його іншою стороною до себе і знову складіть на чотири частини. Розгорніть. Вийде багато (16) квадратиків. З такого паперу, поділеного на 16 квадратиків, можна зробити багато цікавих іграшок. Надріжте зверху і знизу крайні квадратики по лініях згину, і викройка готова. Складіть коробочку — крайні квадратики зійдуться. Намажте їх клеєм і приклейте до середніх квадратиків, вийде коробочка».

Якщо до внутрішнього боку коробки в двох місцях приклеїти ручку — вийде корзинка.

Вихователька може дати на занятті не один, а два квадратні аркуші паперу (один трохи більший). Після склеювання вийде коробочка з кришечкою. До коробочки можна приклеїти четверо коліс і продіти ниточку — вийде візочок.

На наступних заняттях вихователька пропонує на квадраті, поділеному на 16 квадратиків, зробити по 3 надрізи зверху і знизу і показує, як можна скласти будиночок. «Складіть квадратний аркуш паперу на 16 квадратиків, зробіть по лініях згину по три надрізи зверху і знизу. Накладіть середні квадратики один на один. Таке саме зробіть і з другого боку, вийде форма даху. Склейте ці квадратики. Приклейте до них по два крайні квадратики з обох боків. Вийде форма будиночка. Наклейте дах, вікна, двері (частини даються у готовому вигляді), приклейте трубу — і будиночок готовий».

Таке послідовне ускладнення прийомів конструювання забезпечує міцність засвоєння вмінь і навичок, а коротке пояснення виховательки допомагає дітям усвідомити

процес конструювання саморобок і легко його запам'ятати.

У новій «Програмі виховання в дитячому садку» в підготовчій до школи групі програмний матеріал по навчанню конструювання з паперу теж поданий по-квартиально з послідовним ускладненням.

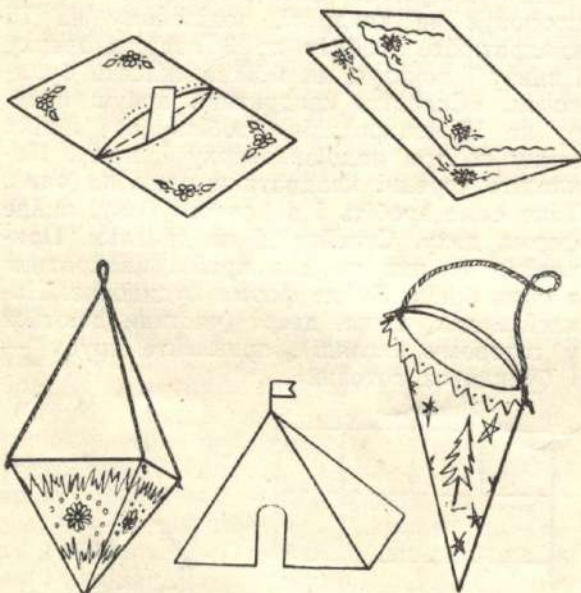
I квартал. Вихователька вчить дітей робити іграшки з паперу квадратної форми, поділеного на 16 квадратиків з надрізами і зрізуванням зайвих квадратиків.

II квартал. Вихователька вчить дітей робити іграшки з паперу квадратної і прямокутної форми, складеного в різних напрямках.

III квартал. Діти повинні вміти точно згинати аркуш паперу пополам, ділити на чотири частини, ділити по діагоналі, згинати в будь-яких напрямках квадратну і прямокутні форми паперу, ділити коло по діаметру, різати по прямій на око до певної точки, різати точно по лінії, по згину і т. д.

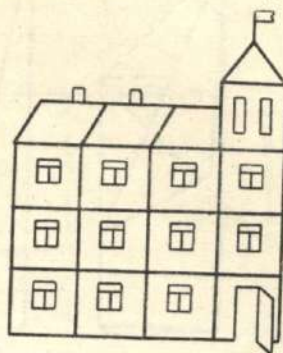
Під час виготовлення різноманітних іграшок-саморобок шляхом згинання паперу і виготовлення викрійок вихователька на-самперед вимагає старанності, акуратності і якості в самостійному виконанні роботи.

У першому кварталі, перш ніж приступити до подачі нового програмного матеріалу, слід повторити програмний матеріал старшої групи, використовуючи для цього більш цупкий папір. Діти згинають папір удвоє, роблять для гри вагони, кульки для насіння. Згинаючи папір на чотири частини край до краю, конструюють вітальні секретки. При повторенні прийомів згинання кут до кута діти конструюють підвісні корзинки, піонерську палатку. На заняттях користуються клеєм, ножицями, кольоровими олівцями і т. д.

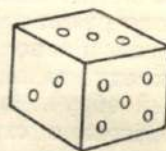
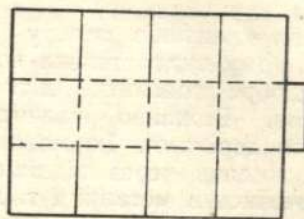

Продовжуючи навчання нових прийомів конструювання, вихователька показує дітям, як із квадратного аркуша паперу, поділеного на 16 частин, з відрізуванням деякої кількості квадратиків можна сконструювати все нові і нові іграшки. Діти згинають квадрат на 16 частин і зрізують 4 квадратики. Із 12 квадратиків конструю-

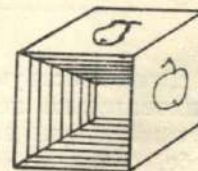
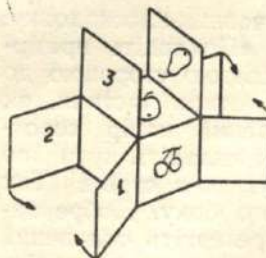
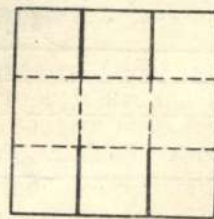
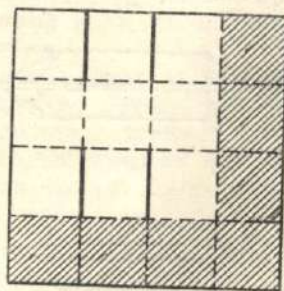
ють кубик, ліхтарик, конуру, багатоповерховий будинок (колективна робота).

Вихователька пояснює: «Складіть аркуш паперу на 16 частин. Відріжте смужку з чотирьох квадратиків по лінії згину. Вони зайві. Зверху і знизу зробіть по три надрізи, як в будиночку. До одного середнього квадратика з короткої сторони підклейте смужку паперу. З'єднайте короткі сторони і склейте середні квадратики з до-

помогою цієї смужки. Акуратно накладаючи один квадратик на інший, склейте всі чотири квадратики з одного і другого боку. Кубик буде готовий». Його можна розмалювати і повісити на ялинку. Можна

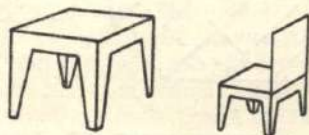
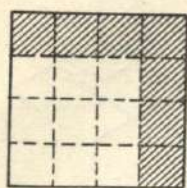

наклеїти на нього числові фігури і використати в іграх.

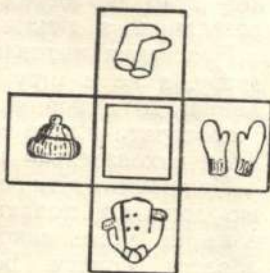
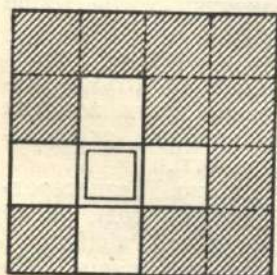
«Складіть аркуш на 16 частин. Відріжте смужку з чотирьох квадратиків, потім — з трьох. Залишиться 9 квадратиків. Зверху і знизу зробіть по два надрізи. Накладіть два крайні квадратики один на другий і склейте їх. Зверху приклейте середній квадратик. Зробіть так і з другого боку. Куб-вкладиш буде готовий».

Якщо для кубів взяти різний розмір паперу, вийде пірамідка. На кубі можна наклеїти картиночки або розмалювати їх. Зручніше це зробити перед склеюванням по викрійці.

На наступних заняттях вихователька показує дітям, як з дев'яти квадратиків можна склеїти стіл, стілець (з меншого квадрата), корзинку.

Далі вихователька показує, як із квадрата, поділеного на 9 квадратиків з вирізаними кутовими квадратиками і вирізаною серединою, можна зробити іграшку «Картинка у віконці».

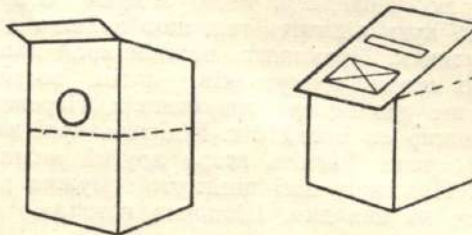

«Із квадрата, поділеного на 16 частин, зробіть викрійку так, як для куба. Зріжте всі чотири квадрати по кутах, а в квадраті, що в середині, виріжте віконце. Підкладаючи по черзі квадратик у віконце, намалюйте різні предмети: посуд, овочі або фрукти. Вийде іграшка «Картинка у віконці».

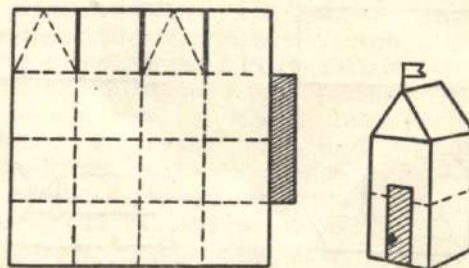
Вихователька може виготовити цю саморобку великого розміру і, наклеївши на квадрати предметні картинки, використати цей посібник на заняттях з рідної мови і лічби.

Діти конструюють з великим інтересом. Розвинена увага, засвоєні дітьми вміння і навички дають можливість виховательці перейти до виготовлення іграшок, які вимагають зміни основної форми — квадрата. Наприклад, прохідна будка, візок, ліжко, шпаківня, поштова скринька та ін.

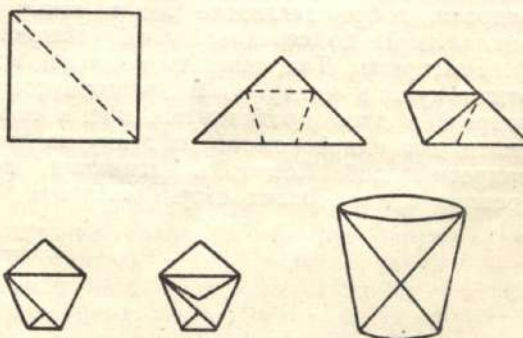
Показуючи дітям, як сконструювати прохідну будку (діти використовують її в настільних будівельних іграх), вихователька говорить: «Приготуйте викрійку, як для будиночка. Зверху в квадратах через

один загніть трикутнички від середини сторони до кінців надрізів. По довжині двох середніх квадратиків збоку приклейте вузьку смужку. Чотири нижні квадратики наклейте один на один, як у кубу. Склейте бокові сторони за допомогою вузької смужки. Верхні два квадрати приклейте до трикутничків. Форма будки готова. Наклейте дах, двері, приклейте прапорець».

Конструюючи різні саморобки з квадрата шляхом виготовлення викрійки і склеювання її, вихователька паралельно на заняттях продовжує навчання прийомів конструювання згинанням паперу в різних напрямках. Так, діти роблять з паперу склянку, з якої можна гити воду. В ній можна і вирощувати розсаду.

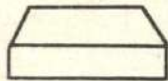
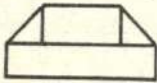
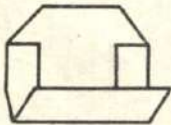
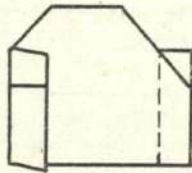
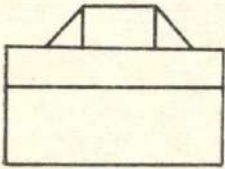
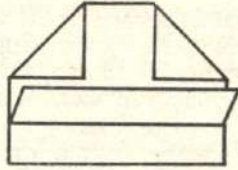
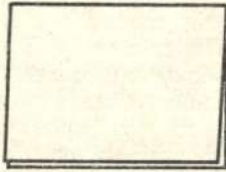

Діти вчаться згинати папір квадратної форми в різних напрямках. Вихователька пояснює: «Складіть квадратний аркуш паперу пополам кут до кута. Вийде трикутник. Нижні кути трикутника прикладіть до бокових сторін так, щоб зверху залишився маленький трикутник. Таких трикутників буде два (один із зворотного боку).

Відігніть ці трикутнички з обох боків вниз і склянка готова».

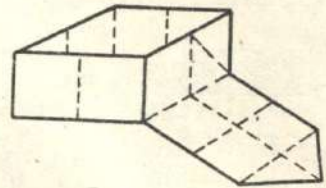
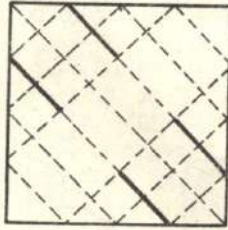
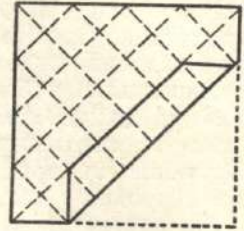
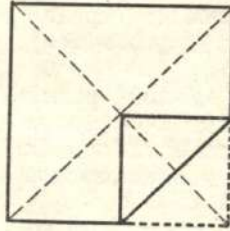
Закріплення прийомів згинання паперу прямокутної і квадратної форм добре дати на занятті, запропонувавши дітям зробити шапочку, голуба.

«Покладіть прямокутний аркуш паперу короткою стороною до себе. Складіть край до краю. Поверніть папір згином вгору. Верхні кути відігніть так, щоб вийшло два трикутники. Прикладіть нижній край паперу до сторін трикутників, потім загніть його ще раз поверх трикутників. Переверніть папір на інший бік. Відігніть краї зліва і справа. Загніть вгору другий нижній край. Половину цієї відігнутої смужки заправте за складки. Шапочка готова».

На занятті діти конструюють коробочку. Вихователька пояснює: «Покладіть квадратний аркуш паперу кутом до себе і складіть його на чотири частини, як вертушку. Один із кутів прикладіть до середини квадрата, добре загладьте лінію згину і прикладіть її до середньої лінії (діагоналі). Розгорніть. Так складіть по черзі всі чотири кути в квадраті. В розгорнутому квадраті з двох протилежних кінців зробіть по два надрізи по лініях згину на два квадрати вглиб. Повторіть згинання до середини з двох інших сторін квадрата і

з'єднайте кінці так, щоб вийшла коробочка. Заправте всередину надрізані квадрати — і коробочка готова. Її можна не клеїти. Зробивши з другого квадрата трохи більшого розміру ще одну коробочку, одержимо кришку».

Ділення кола по діаметру, різання по прямій лінії на око до певної точки діти засвоюють при виготовленні колеса-самоката і ліхтарика.

Чим старші діти, тим цупкіший папір можна давати їм для конструювання.

Ми не зупиняємось в цій статті на методиці побудови і проведення заняття. Цілком ясно, що перед заняттям треба добре розглянути з дітьми зразок.

Пояснення вихователька повинна давати зразу, а не в міру виконання дітьми завдання. Діти повинні запам'ятати порядок і повторити тільки нові прийоми, які пояснила вихователька на занятті.

Працюють діти самостійно. Безпосередню допомогу подають дитині тоді, коли вона не може виконати новий прийом і довести почату роботу до кінця. На наступних заняттях дитина навчається конструювати самостійно.

У підготовчій до школи групі можна проводити заняття і без показу прийомів, а тільки за словесним поясненням, показавши зразок, якщо в цій саморобці нема незнайомих дітям прийомів конструювання.

Важливо для кожної саморобки знайти практичне застосування. Це робить заняття з конструювання цілеспрямованими, підвищує інтерес, активність, бажання зробити краще і красивіше.